

פ ר ר ו ט ו ק ו ל מס' 45

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד',
י"א חמוז תש"ל (15.7.70), בשעה 8.30.

נכחו:

חברי הוועדה:

י.ש. בן-מאיר - יו"ר
מ. ביבי
ש. פרידמן
י.ה. קלינגהופר
ש.ז. אברמוב
א. אנקוריון
ב. הלוי
י. ארידור
ח.י. צדוק
ג. האוזנר

מוזמנים:

מ. ארן - משרד המשפטים
מ. שלגי - משרד המשפטים
מר דמביץ - משרד המשפטים
מר בן-ארי - משרד המשטרה

רשמו:

א. סידי, ה. ביתן

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

- סדר-היום:
1. חוק דיני העונשין (דרכי ענישה) - אישור נוסח משולב
 2. חוק הסדר משפט ומינהל - הצעת נוסח משולב
 3. חוק דיני החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה)
 4. חוק לתיקון דיני העונשין (עבירות שותד) (תיקון מס' 4).
 5. חוק חוקרים פרטיים

1. חוק דיני העונשין (דרכי ענישה) - אישור נוסח משולב

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ועדת המסנה, בראשותו של חה"כ ביבי, גמרה את הדיון בנוסח המשולב של חוק דיני העונשין (דרכי ענישה) ומביאה אותו לאישור.

ס. ביבי: למעשה היו רק שלוש בעיות שנתעוררו בדיון

זה. ההצעה בנוסח הירוק ביקשה להחליף בסעיף 1 את המלה "בדין" במלה "בחיקוק". טענת נציגי משרד המשפטים הייתה שאין כאן משמעות למלה "בדין" ושכל מה שכלול "בדין" כלול "בחיקוק". אחר-כך התברר שלא כן הדבר והחלט להחזיר שוב את המלה "בדין". הסתבר שתקנות ההגנה לשעת חירום משנת 1945 ולפני כן אינן כלולות במלה "חיקוק" והן בבחינת "דין", מפני שהיו מכוונות דבר המלך בסופו.

בנוסח המקורי אין זכר למועדים בקשר לתחילת התוקף. בסעיף 42 לחוק המקורי נאמר ש"הוראות חוק זה לא יחולו... לפני תחילת תקפו" אולם מתי היא תחילת התוקף לא נאמר במפורש. גם בסעיף 6 של הנוסח הירוק, שהוא סעיף 11 בנוסח המקורי, מדובר על עבירה שנקבעה בחוק לפני תחילתו של חוק זה, ושוב לא נזכר מועד. בנוסח הלבן תרגמנו זאת לתאריכים וקבענו בשני המקרים את התאריך 17.9.54.

הנקודה השלישית נוגעת למתן תוקף לנוסח המשולב החדש. לפי פקודת סדרי השלטון והמשפט תחילת תקפו של חוק לפי נוסח משולב יהיה או פיום הפרסום או פיום שקבעה ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. משרד המשפטים מציע שהפרסום יהיה החודש ואילו מתן התוקף יהיה בחל ב-1 בספטמבר 1970, כלומר עם ראשית עבודת בתי-המשפט אחרי פגרת הקיץ.

אני מבין שיש גם שינויי מיספור.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

כן, לגבי אלה סמכנו על משרד המשפטים.

ס. ביבי:

ויש גם חלוקת ומיזוג סעיפים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ס. ביבי: כן, אך בלי שינוי נוסח. יש רק שינויים בסגנון ובשפה. לדוגמה: בסעיף 3, במקום המלים "לפני שיטיל עליו עונש" כתבנו "לפני שיגזור את דינו". תיקונים אלה נראים כתיקוני סגנון והם נעשו לפי עצתו של מר שלי.

י.ה. קלינגהופר: הייתי מבקש שהמועד לפרסום ייקבע באופן קלנדרי.

ס. ביבי: אפשר לקבוע שהפרסום יהיה עד 31 ביולי שנה זו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מבקש להוסיף את התאריך העברי. לכתחילה

צריך להופיע התאריך העברי שהוא הקובע. התאריך הלועזי בא רק לצורך השוואה ולא מבחינה של מתן תוקף.

חוק דיני העונשין (דרכי ענישה) (נוסח משולב) - אשר

2. חוק הסדר משפט ומינהל - הצעת נוסח משולב

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
קיבלתי מכתב משר המשפטים בו הוא מגיש לוועדה הצעת נוסח משולב לחוק הסדר משפט ומינהל. אני מציע להעביר הצעה זו לאותה ועדת משנה בראשותו של חה"כ ביבי.

כיוון שזהו חוק שעשוי לעניין רבים מחברי הוועדה, אני מודיע שכל חבר המעוניין בחוק זה ברצון אצרפו לאותה ועדת משנה.

י.ה. קלינגהופר:
מדוע צריך לקבוע נוסח משולב לחוק זה? הרי היה רק תיקון אחד.

שר דמביץ:
השאלה כאן היא: הבאת החוק במרוכז לידיעתם הנוחה של אזרחי השטח של צו החלת המשפט, היינו מזרח ירושלים. החוק מפורז עכשיו בשני מקומות בספר החוקים, אחד בתור חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חרום. כדי שהנוסח יהיה במרוכז בידי האנשים שעוסקים בזה, בעיקר במזרח ירושלים, יעץ היועץ המשפטי שזה ייעשה בדרך זו.

הבעיה שהתעוררה כאן היתה, שבאופן תאורטי תחולת סעיפי התיקון מוגבלת, מבחינת הזמן, עד למועד בו תפרסם הכרזה מטעם הכנסת שמצב החרום חדל להתקיים. על הקושי הזה התגברנו על ידי הוספת סעיף מפורש האומר, שסעיפים אלה ואלה תקפים עד אותו מועד.

הטיפול בהצעה זו היה עדין וקפדני ביותר, וכמעט אין בה מלה שונה מהכתוב בטכסט הקיים.

י.ה. קלינגהופר:
אבל את מספרי הסעיפים שינייתם.

ברצוני להעלות מחשבה פתוחה לעיון, מבלי לקבוע מסמרות, לגבי שילובן של תקנות שעת חרום, אפילו הוארך תקפן, בחוק של הכנסת ממש. אינני חושב שזה היינו הך, על כל פנים יש ספק בנקודה זו. בעיה זו שנויה במחלוקת, היא לא חלקה, אבל אני מבין שמשרד המשפטים מסתמך, כנראה, על פסק-דין ביילר של השופט אגרונט.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
הבעיה שאתה מעלה היא בעלת-משקל והיא תעמוד לפנינו כאשר נצטרך לאשר את הצעת הנוסח המשולב. לפי החוק לשר המשפטים הסמכות להציע נוסח משולב, אלא שהוא זקוק לאישור הוועדה. אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת המשנה, ובשאלה זו נדון לאחר שוועדת המשנה תחזיר את ההצעה למליאת הוועדה.

הנחלט: להעביר את חוק הסדר משפט ומינהל (נוסח משולב) לוועדת המשנה.

3. חוק דיני החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה)

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
נשארה לבירור עוד נקודה, שהזכיר חה"כ קלינגהופר, בסעיף 6. השאלה כרוכה בבעיית אי-הצדק בביטול חוזה, כלומר, האם במקרה של ביטול יש לתת דיסקרציה לבית-המשפט להחליט על ביטול הביטול מטעמים של אי-צדק שבביטול.

מ. ארן:
אני מציע לוועדה כן לקבוע איזה סייג כשהביטול בא עקב הפרה לא יסודית. לדוגמה: אדם עושה חוזה לרכישת דירה, נכנס לדירה ואחרי 6 חודשים מתברר לו שיש איזו אי-התאמה או פגם לא יסודי. לא די להודיע לקבלן שעליו לתקן את

הפגם, ולא - החוזה מבוטל. יתכן שהקבלן איננו במצב שיכול לתקן זאת באותה עת. לא מתקבל על הודעת שעל דברים שוליים אפשר יהיה בקלות לבטל חוזה אחרי שליחת מכתב-ארכה.

ההצעה שהועלתה בזמנו היתה: הנפגע רשאי אמנם לשלוח הודעת ביטול, אך אם המפר מתנגד וטוען שהביטול אינו צודק אז אין הנפגע יכול להפעיל את זכותו לבטל את החוזה, אלא אם כן הוא רוצה לפעול על סיכונו הוא

ב. הלוי: האם ההוראה בדבר ביטול חלקי איננה עונה לבעיה?

ט. ארן: לא. זהו מקרה שהחוזה לא ניתן לחלוקה. למשל: נפגעו מספר מוצפות בדירה. אי-אפשר לבטל את החוזה לגבי מספר מוצפות.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: לגבי אכיפה קבענו, שזו לא תינתן אם התוצאה תהיה גרימת עוול ועושק לצד השני, ומצאנו לבכור להשאיר דיסקרציה לבית-המשפט. שם השתמשנו בנוסח: אם בנסיבות הענין האכיפה היא בלתי צודקת. השאלה היא אם לעשות זאת גם כאן.

ש.ז. אברמוב: דעתי היא שבכלל אין צורך בפסקה (ב) של סעיף 6.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: על כך כבר החלטנו ולא נוכל לחזור.

ש.ז. אברמוב: ארשום הסתייגות.

אני מציע שייאמר: ואולם אם סבר בית-המשפט שמתן פיצויים היא תרופה יותר צודקת - יהיה כך. כלומר, לא להתנות את בשום דבר אחר.

אני מתנגד להצעתו של מר ארן. לא נראה לי שכאן צריך להתחיל בפרשת מישלוח הודעות. כי כאן אנחנו מדברים לא בפרוצדורה של מישלוח הודעות אלא בחוק סובסטנטיבי. האם תמיד הפרה בלתי יסודית גוררת אחריה את המסקציות של הפרה יסודית? לכן אני מציע, שבלי קשר לשום צעדים פרוצדורליים, כגון מישלוח הודעות, נקבע הוראה מפורשת שתאמר כאן: ואולם אם שוכנע בית-המשפט שביטול החוזה יהיה בו משום עשיית עוול, או שבנסיבות הענין חיוב פיצויים יהיה תרופה יותר צודקת - יהיה מוסמך לפסוק פיצויים.

ט. ארן: זהו, בעצם, מה שנאמר בנוסח הכחול.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: הייתי מעדיף ללכת בדרך נגטיבית ולא פוזיטיבית. כלומר, לא לקבוע אם פיצויים היא תרופה יותר צודקת, אלא אם הביטול אינו צודק. כי לגבי פיצויים חובת ההוכחה היא על הנפגע, בעוד שהטענה של אי-צדק יצטרך להוכיח המפר. אני מציע נוסח כזה: אולם רשאי בית-המשפט, לפי פניית המפר, ותוך זמן סביר אחרי קבלת ההודעה על ארכה, לקבוע שאין הביטול יחול אם נוכח שבנסיבות הענין היה הביטול בלתי צודק.

ט. ארן: אני רוצה להזכיר לוועדה שבסעיף 3 לא הזכרנו את בית-המשפט אלא קבענו את הזכות הסובסטנטיבית-בית. פה אפשר לכתוב: זולת אם ביטול החוזה הוא תרופה בלתי צודקת והמפר התנגד לכך תוך מתן הודעה תוך זמן סביר שמתן ההודעה האמורה.

ב. הלוי: לפי הנוסח האחרון של סעיף 6 (ב) האם ברור שההודעה על מתן ארכה בעד הפרה לא יסודית צריכה להכיל התראה מפורשת על ביטול החוזה, במקרה של אי-סילוי ההתחייבות גם אחרי מתן הארכה, או לא? כי יוצא, במקרה של הפרה לא יסודית, שהמפר מקבל מכתב בנוסח: לא קיימת את התחייבותך בענין זה וזה ואני גותן לך ארכה לקיימה עד מועד זה וזה. אם המפר איננו עונה להודעה זו, וגם לא מקיים את התחייבות, הוא מקבל לאחר מכן הודעה על ביטול החוזה, הודעה שבוודאי יכולה להפתיחו.

אחרי הודעת הביטול על המפר להודיע לנפגע,
חור זמן סביר, שהביטול אינו צודק, לדעתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ואז צריך לפנות לבית-המשפט.

זה משאיר את הענין בערפל. אחר-כך יכול
להיות משפט שיימשך שלוש שנים ושני הצדדים

א. אנקוריון:

לא יידעו באיזה מצב הם נמצאים.

המדובר כאן במקרה של הפרה לא יסודית,
שבעקבותיה, בדרך-כלל, אין ביטול חוזה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אז מוטב לחזור לנוסח הכחול.

א. אנקוריון:

גם אני הייתי בעד זה, אולם כבר מאוחר,
משום שהסעיף נחקבל. זה לא מונע להגיש
למליאה הסתייגות משוחפת בשם כמה חברי כנסת - אברמוב, ארידור, אנקוריון
ואנוכי - למחוק סעיף קטן (ב), ואם נצליח - מה טוב. ולא - לפחות יהיה
הסייג של מניעת אי-צדק.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מציע שנבקש רביזיה. אנחנו יודעים
מה פירוש הסתייגות במליאה על ענין זה.
מי במליאה, מלבד חברי הוועדה, יבין במה מדובר?

א. אנקוריון:

הסתייגות שתוגש על ידי אותם חברי הכנסת,
המייצגים קשת רחבה בכנסת, יש לה סיכויים

י. ארידור:

גדולים להתקבל.

אני מוכרח להיות פורמליסט. כאן קורה
מקרה שלפעמים חברים אלה נעדרים ולפעמים -
חברים אחרים נעדרים. פעמיים הצבענו על הסעיף הזה ופעמיים נחקבלה דעה
שנוגדת את דעתי ודעתם של עוד מספר חברים בוועדה. על סעיף 6 (ב) לא
נוכל לדון יותר כי הוא נחקבל.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

השאלה היא לגבי הניסוח.

ב. הלוי:

לא הייתי רוצה להשאיר מצב מעורפל בין
הצדדים שיכול להמשך שנים, עד גמר המשפט.

א. אנקוריון:

אני מבין שהיושב-ראש הולך בעקבות מגמת
המשפט העברי ורוצה להגן על תקפו של החוזה.

ל.ה. קלינגהופר:

וגם על ה"אקוויטי".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לדעתי, בסעיף זה עלינו לשאוף למצב היוצר
מינימום של אי-ודאות. שכל אחד יידע,
בערו, מה צפוי לו. ניסוח החוק צריך להחדיר לציבור את החודעה, שבדרך-
כלל בית-המשפט יסכים לביטול החוזה אם ההפרה הייתה יסודית. במקרה של
הפרה לא יסודית אין לנו ענין לעודד את הקהל להאחז בכל דבר כבעילה
לביטול החוזה. ניסוח החוק צריך לבטא גישתנו זו. אנחנו אמנם מאפשרים
העלאת הפרה לא יסודית לדרגה של הפרה יסודית, אולם איננו מעודדים זאת.
הניסוח המוצע מטיל על המפר תפקידים שעלולים להכביד עליו ושעלולים
לחזק את הסברה כי הפרה בלתי יסודית היא יסודית.

ש.ז. אברמוב:

אני מציע ניסוח בערו כזה: ואולם אם שוכנע
בית-המשפט שבנסיבות הענין יותר צודק לחת פיצויים - יינתנו פיצויים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

יש לי שאלה למתנגדים להצעת מר ארן: האם
תהא זו טרדה כה גדולה לגבי המפר להטיל
סביר, שבנסיבות הענין הביטול אינו צודק
לדעתו?

זה לא ענין של טרדה או טרחה. יש כאן משום עידוד להאחז בדברים פעוטים ולטעון

ש.ז. אברמוב:

טענה של ביטול חוזה.

למעשה את הצעת חה"כ אברמוב אנחנו הצענו

מ. ארן:

בנוסח: אם היו הפיצויים תרופה צודקת יותר, ואחר-כך הסכמנו לנוסח האומר שהביטול הוא תרופה בלתי צודקת. למעשה אנחנו רוצים להגיע למצב שהנפגע יוכל לדעת בוודאות מה מצבו. היות והענין של הפרה יסודית איננו מספק אותו, משום שבית-המשפט עשוי לקבוע שההפרה לא היתה יסודית, אנחנו נותנים לו קו הגנה שני: אפשרות לשלוח הודעה לצד השני ולראות אם הצד השני מתנגד או לא. והתעוררה השאלה שמא גם זה לא יהיה בסדר בגלל הסייג של תרופה בלתי צודקת. אז אמרנו שיכולים להגיע לוודאות על ידי שנשיל על המפר לעשות את הדבר המינימלי ולהודיע שלדעתו הביטול היה בלתי צודק. יכול להיות מקרה שהנפגע משוכנע כי ההפרה יסודית, אבל הוא חושש שבית-המשפט יחשוב אחרת. אם לאחר הודעתו למפר איננו מקבל כל תשובה - הוא יכל להיות בטוח שזכאי הוא להתנהג כאילו החוזה בוטל.

מגמתנו לחזק את החוזים ואת התרופות בשל

ב. הלוי:

הפרתם. כי היום ההפרות נפוצות מדי וקל "לצפצף" על חוזה. גם השר הסביר בעת הקריאה הראשונה שהכוונה היא להגיע לכיבוד חוזים ולסנקציות לשם מילויים. כמובן - לפי מיח הצדק. לכן מכוונת התרופה הקונטיננטלית, שלא רק הפרה יסודית תהיה עילה לביטול החוזה, אלא אם אדם מתעקש ומזלזל בצורה חוזרת ונשנית, כי אז, לפי סעיף 6(ב), הצד המקיים יכול לשים קץ לחוזה אם הצד שאיננו מקיים ממשיך לא לקיים את מילוי התחייבויותיו, בין אם מדובר בהפרה יסודית או לא יסודית. לדעתי, סעיף זה נחוץ כדי לחזק את תוקף החוזה. ואם נכניס בו סייג - הסייג צריך להיות יוצא-מן-הכלל. כלומר, בדרך-כלל יש אפשרות לבטל, ורק במקרים נדירים יש סמכות לבית-המשפט להתערב אם משהו מנצל דברים פורמליים וגורם על ידי כך עוול לצד השני. אבל אם אני שוקל את הענין עד הסוף נדמה לי שהכי טוב להשאיר את המצב ברור, כלומר - אחרי ארכה לתת אפשרות לבטל.

הענין בשל להצבעה. קודם נצביע על

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

העקרון אם להכניס את הסייג האומר, שאם

היה זה בלתי צודק בנסיבות הענין הארכה איננה יוצרת עילה לביטול.

ה צ ב ע ה

הוחלט: להוסיף את הסייג

עכשיו עלינו להכריע לגבי הסייפא, כלומר,

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

האם להוסיף שאם לדעת המפר הביטול בלתי

צודק עליו להודיע לנפגע, תוך זמן סביר, שהוא לא מקבל את הביטול, כדי שהנפגע יידע שיש התנגדות מהצד השני.

אני מציע שנקבל את הסייג כפי שנוסח

ש.ז. אברמוב:

בהצעת החוק המקורית: "זולת אם חיוב

בפיצויים הוא תרופה צודקת יותר בנסיבות הענין".

זה לא משנה לגבי הנקודה, שהמפר צריך

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

להודיע לנפגע שלדעתו הביטול אינו צודק.

נניח שהמפר הודיע - מה יהיה הלאה?

ח.י. צדוק:

אז יכול הנפגע לפנות לבית-המשפט.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

מ. ארן: הרעיון הוא: אם המפר איננו מודיע דבר - הנפגע יכול להיות סמוך ובטוח שהוא פועל כשורה. אם המפר כן הודיע - אז יכול הנפגע לפעול או על סיכונו הוא או לפנות לביח-המשפט.

היו"ר י. ש. בן-מאיר: אנחנו נצביע אם להוסיף בסיפא הוראה בדבר הודעת המפר לנפגע.

ה צ ב ע ה

הוחלט: להוסיף הוראה בדבר הודעת המפר לנפגע

היו"ר י. ש. בן-מאיר: עכשיו נצביע אם בסייג ייאמר שהביטול לא היה צודק או שפיצויים הם תרופה יותר צודקת.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאמץ את הנוסח "זולת אם הביטול הוא תרופה בלתי צודקת".

היו"ר י. ש. בן-מאיר: אחרי סדרת הצבעות זו נחקבל הנוסח שהציע מר ארן.

סעיף 1

היו"ר י. ש. בן-מאיר: הה"כ קלינגהופר ביקש לחזור לסעיף הגדרות. הוא רוצה להתייחס להגדרה של "חוזת" האומרת: "חוזת וכל החתיכות בת-חוקף".

י. ה. קלינגהופר: אני מבין שחוזת הוא עיסקה משפטית שנעשתה בדרך של הצעה וקיבול כמוגדר בסעיף 1 לחוק החוזים הכללי. כלומר, חוזת הוא עיסקה משפטית דו-צדדית - יש הצעה ויש קיבול. אם בחוק התרופות נזסיף להגדרה "וכל החתיכות בת-חוקף", פירוש הדבר שנכלול במסגרת תחולתו של החוק גם עיסקות משפטיות חד-צדדיות. רצוני לשאול: מדוע אנו עושים זאת? כי מבחינת גידור מדוייק של תחומים משפטיים עדיף, עד כמה שאפשר, להפריד, באשר להסדרים החיקתיים, בין עיסקות בילטרליות לעיסקות אונילטרליות. אם אנו מרחיבים את המושג "חוזת", מדוע יוצרים פיקציה טרמינולוגית ומשתמשים לאורך כל החוק, כולל הכותרת שלו, גם לגבי עיסקות חד-צדדיות במושג "חוזת"? גם בכך אני רואה דבר שאיננו מחקבל על הדעת. בשלב זה אינני נוקט עמדה לכאן או לכאן. מצאתי לנכון להעלות את הסוגיה כדי שנבהיר אותה לעצמנו.

מ. ארן: זו שאלה של שיטה. כי חוק החוזים אמנם נקרא כך, אך בסעיף 64 (ב) אנחנו כוללים גם פעולות משפטיות אחרות שאינן בבחינת חוזת ובכלל זה החתיכות בודות חד-צדדיות. הסיבה היא, שקל יותר לראות את הפעולות האלה בצורה של חוזת מאשר לדבר על כך בצורה פילוסופית או מושגית ואחר-כך ליישם בסוגיות האלה את דיני החוזים, שהם יותר קונקרטיים. לכן גם חוק התרופות צריך לכלול את הסוגיות האלה. שוחחתי על כך עם פרופ' טדסקי. בדיני הארץ אין הרבה פעולות חד-צדדיות. הוא מתלונן על כך שחוק המתנה איננו ברור ושיש האומרים שעשינו אותו לעיסקה דו-צדדית. כי בין היתר נאמר, שהבטחה לתת מתנה בעתיד טעונה אישור בכתב.

מה יקרה אם נשמיט כליל את ההגדרה של
"חוזת" מחוק החרופות?

ש.ז. אברמוב:

מ. ארן:
סעיף 64 (ב) בחוק החוזים (חלק כללי) קובע,
שהוראות הפרקים השני והשלישי יחולו גם
על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה, והוראות הפרקים החמישי והששי -
גם על חיובים שאינם נובעים מחוזה, אבל לא נאמר שחוק זה יחול עליהם.
כדי לסחוט פרצוח, שמא בית-המשפט יאמר שהחייבות לתת מתנה היא התחייבות
חד-צדדית, ועוד דברים דומים לגבי התחייבות חד-צדדית, כתבנו שחוזת
פה אינו דווקא חוזה לפי היצע וקיבול. אם התחייבות לתת מתנה היא באמת
התחייבות חד צדדית, מוכרחה להיות איזו חרופה בחוק.

ב. הלוי:
זהו אחד המקרים בו אנו רואים שלא טוב
לפצל את חוק החוזים. כי יש סעיף בחוק
החוזים (חלק כללי), סעיף 64 (ב), שאיננו דנים בו, והוא אומר שהוראות
פרקים אלה ואלה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין ובשינויים המחוייבים,
גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה, ואחר-כך נאמר - גם על חיובים
שאינם נובעים מחוזה. אין אני יודע אל איזו משתי האלטרנטיבות הכוונה
במקרה הנדון. מדובר על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה, למשל: פעולות
חד-צדדיות. ומדובר גם על חיובים שאינם נובעים מחוזה - מה פירושם
של אלה?

מ. ארן:
נזיקין, התחייבות חד-צדדיות, "קוויזי-
קונטרקט" - אובל יגציה.

ב. הלוי:
האם רק בשביל המקרה הנדיר, שאדם התחייב
בכתב לתת למישהו מתנה מסויימת, ואחר-כך
הפר זאת, בשביל זה נחוץ הסעיף הזה?

מ. ארן:
זה לא מקרה נדיר. לא אחת נותנים מתנות
שיחולו בעבור זמן או מתנות שהמקבל איננו
יודע על כך.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אבל גם במקרה זה יש חוזה בין שני צדדים
אחרים לטובת צד שלישי. אינני יודע אם יש
כאן אפשרות של היות מפר ונפגע. מיהו הנפגע? נדמה לי שניטיב עשות
אם בכלל נמחק את ההגדרה של "חוזה" בסעיף 1.

מ. ביבי:
אני מוכן להסכים למחיקת ההגדרה של "חוזה"
בחוק החרופות לא מפני שאני סבור שזה
מיותר, אלא מפני שלדעתי ההגדרה צריכה להיות בחוק הכללי.

הוחלט: למחוק את ההגדרה של "חוזה" בסעיף 1

י.ה. קלינגהופר:
מה בעצם הקשר בין חוק זה - אם ישנו -
לסימן 46? האם סימן 46 נשאר בחוק?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אני בדעה שאם לא אומרים אחרת מפורשות
הוא ממשיך לחול. לדעתי כך צריך להיות.
גם לגבי אכיפה הכנסנו את המושג של אי-צדק, ולמעשה זהו המושג של
ה"אקוויטי".

ב. הלוי:
לא, כי אם לפי הפירוש שלנו לצדק
ולאי-צדק.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
החוק האנגלי התפתח תחילה בכיוון ה"קומון-
לו", ללא כל אפשרות להכניס מושג כלשהו
של צדק מעבר לפורמליסטיקה היבשה, ואחר-כך בא ה"אקוויטי" כדי לתקן

15.7.70

מצב זה. ה"אקוויטי" פיתח את רעיון הצדק. לכן, את המושגים האלה אנחנו מפרשים כדרך שהתפתחו באנגליה ובחוקים אנגליים אפשר להשתמש כדי לקבוע מהו צדק ומה - אי-צדק.

מ. בי בי:

אינני סבור שיכול להיות מצב בו יחול סימן 46 לדבר המלך על חלק מסויים של החוזים, למשל על החוק הכללי, ולא יחול על תרופות או להיפך. אם צריך לבטל את תחולתו של סימן 46 - צריך לבטלה לגבי הכל; ולא - היא צריכה לחול לגבי הכל.

כן אינני סבור שיש לקיים את המשך הזיקה ל"אקוויטי". אני בעד ניתוק מתוך כוונה לפתח פירוש למושגים הללו לפי המקובל בהסטוריה של העם היהודי.

ש.ז. אברמוב:

מנסחי הצעת חוק החוזים (חלק כללי) קבעו בצדק בסעיף 66, שבענינים שחוק זה דן בהם לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו, משום שהצעת חוק זו מקיפה את עקרונות חוקי החוזים. גם בדברי המבוא לחוק נאמר שקבלתו תאפשר ניתוק המשפט המקומי בדיני החוזים והחיובים מתלותו בחוקים זרים, ובמיוחד מהמשפט האנגלי, שהוראותיו באו אלינו מכוח סימן 46 לדבר המלך במועצתו.

חוק התרופות הוא למעשה אחד הפרקים הרבים של חוק החוזים. כאשר חוק זה יתקבל - בטרם נתקבל חוק החוזים - נמצא במצב שסימן 46 חל לגבי כל הענינים שנוגעים לחוזים, ויש רק פרק אחד, פרק התרופות, שבו הוראות ספציפיות לגבי חוזים. אם ננתק עכשיו את חוק התרופות מסימן 46 ייצא שכל המושגים שאנחנו משתמשים בהם בחוק התרופות, כגון "חוזה", למשל, יישארו לא מוגדרים וימחינו להגדרתם בחוק הכללי. לגבי תרופות בתי-המשפט ידונו לפי חוק התרופות ולא לפי סימן 46, אולם אם תוך הדיון יצטרך בית-המשפט לברר מושגים אחרים שאינם מוגדרים בחוק התרופות, כמו המושג "חוזה", למשל, כיצד יפרש מושגים אלה בתי-המשפט? לכן, עד שיחקבל חוק החוזים הכללי איננו יכולים לסחוט את הצינור של סימן 46. משום כך בצדק לא נקבע בחוק התרופות שסימן 46 לא חל.

ח.י. צדוק: האם הוחלט להביא את חוק התרופות לקריאה שניה ושלישית?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנחנו נסיים את הדיון בחוק בוועדה. אחרי זה, לפי חוות דעתו של שר המשפטים או היועץ המשפטי, נחליט אם להשהות או לא להשהות את החוק בוועדה.

י.ה. קלינגהופר: שר המשפטים כבר הביע את דעתו במליאה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: דיברתי עם שר המשפטים. הוא אומר שזו לא דעתו הסופית ושברצונו להתייעץ עם היועץ המשפטי.

א. אנקוריון: אבל ההחלטה צריכה להיות בידי הוועדה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: היות ויש עוד פרקים של חוק החוזים שכבר נתקבלו, ושם לא בוטל סימן 46, מציע מר ארן גם בחוק התרופות לא לבטלו. כאשר נבטל את סימן 46 בחוק הכללי, זה יחול על הכל.

י. ארידור: הבעיה שעורר ח"כ קלינגהופר מוכיחה את ההכרח שלא לקבל את החוק הזה בנפרד מחוקים אחרים.

אשר לעצם הסוגיה לגבי סימן 46, אני סבור שאפילו לא נכניס הוראה לגבי סימן 46, גם אז אי-אפשר לפנות

באמצעות הסימן ההוא. בשעתו החלטנו לבטל את ענין ה"סי פרה". אין בחוק ביטול מפורש אבל יש החלטה בוועדה לא לכלול אותו. איזו משמעות יש להחלטה זו אם בכל-זאת אפשר לפנות לפי סימן 46? אולם אם יש ספק בדבר, אני מציע להעדיף את סעיף 66 בחוק החוזים הכללי.

קודם-כל עלינו להבהיר לעצמנו מה אנחנו עושים בוועדה: האם אנחנו מחוקקים חוקים ישראלים בשביל מדינת ישראל או שאנחנו פתקנים את העקרונות של ה"קומון-לו" וה"אקוויטי" ומחיימים אותם למדינה? אם אנחנו משאירים בחוק את סימן 46, פירוש הדבר שאנחנו אומרים פי יש לנו מערכת משפט שבטיקה מבוססת על ה"קומון-לו" וה"אקוויטי". ואילו החקיקה שלנו היא למעשה שלאי על גבי החקיקה האנגלית. לא ראיתי כך את תפקיד הוועדה בנושא כה יסודי. תפקידנו ליצור חוק ישראלי ולא לחקק את החוק האנגלי. אמנם תמיד יכול להחלות מקרה יוצא דופן שלא חשבנו עליו, אבל מקרים יוצאי דופן יש גם במשפט האנגלי, והשופטים יפתרו מקרים כאלה בעזרת השכל הישר שלהם, ואין הם חייבים להסתמך על פסיקה אנגלית מלפני מאתיים שנה.

אני מציע שיהיה לנו אומץ-לב לבצע בענין זה פעולה תחיקתית עצמאית. אם אנחנו מתכוונים, בשלב יותר מאוחר, לאשר את סעיף 66 בחוק החוזים הכללי ולבטל את תחולתו של סימן 46, אין שום טעם להשאירו בחוק התרופות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אני מציע שמר ארץ יביא לינועץ המשפטי לממשלה את הדעות שהושמעו ויושמעו הזם בדיון זה, ואחרי שנשמע את דעת היועץ המשפטי נחדש את הדיון.

ב. הלוי:
החטא הקדמון הוא פיצולה של מאטריה אחת לשני חוקים. רוב חברי הוועדה עושים מאמץ ממושך לשכנע את היושב-ראש, שהוא המחננד הראשי, לעשות משתי הצעות חוק אלו, חוק התרופות וחוק החוזים הכללי, דיון אחד מפני שאלה שני צדדים לאותו מטבע. רק מקרה הסטורי הוא שבזמנו של שר המשפטים הקודם - בניגוד לדעתו של שר המשפטים הנוכחי, שהיה מעדיף להקדים את חוק החוזים הכללי לפני חוק התרופות - רתמנו את העגלה לפני הסוסים והתחלנו לדון בכל מיני חוקים קטנים שבהם לא נכללה הוראה על ביטול סימן 46. אולם בשני חוקים אלה, שמונחים עתה על שולחנה של הכנסת, עלינו לבטל את המקריות המזיקה ולא לקבל את השני לפני הראשון, לפי ההגיון, דבר שהיה פותר בעיות רבות, ובכלל זה בעיית אי-תחולתו של סימן 46. אנחנו צריכים להכין חוק חוזים שכולל גם תרופות, ואז נדע מהי ההגדרה של חוזה ומה מעמדו של סימן 46. אם לא נעשה כן תיווצר תקופת ביניים בה נחיה מפי המשפט האנגלי בנוגע לחלק הכללי של החוזים, בעוד שלגבי תרופות יחול החוק החדש. ועכשיו היו"ר העלה את הרעיון, שבמידה ויהיו לאקוונות בחוק שוב יזדקקו לדבר המלך במועצתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
לא התכוונתי ללאקוונות אלא לפירוש מושגים.

ב. הלוי:
אני שולל לגמרי את הרעיון הזה על פירוש מושג כצדק. זהו דבר מסוכן לחשוב שאנחנו משאירים בחוק את ה"אקוויטי" בכוחנו בחוק את המלים "צדק" או "אי צדק".

ג. האוזנר:
גם בחוק הגנת הדייר השתמשנו במושג צדק לגבי מתן צו פינוי, ושם בית-המשפט לא פירש את הצדק לפי ה"אקוויטי", אלא כפי שהוא נראה בעיניו בנסיבות של ישראל.

ב. הלוי:
זה נכון. אף אני לא הייתי מפרש את המושג הזה על פי הפרשנות האנגלית. אבל כאשר יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט אומר שעדיין לא נעלנו את הדלת, לפירוש מושגים כאלה, של ה"אקוויטי" - זה אומר דרשני.

את הסדק הזה אני מציע לסגור.
עקרונית אני מציע ששני חוקים אלה יידונו בעת ובעונה אחת, לא רק בקריאה השלישית של הכנסת אלא לפני כן, כלומר שאנחנו נתאם את חוק החרופות לחלק הכללי של דיני החוזים עד כי יהיה זה מיקשה אחת. במסגרת זו תמצא פחרונה גם שאלת אי-תחולתו של סימן 46.

אם הצעה זו לא תתקבל, לאור הספק שהתעורר, הייתי מעדיף להכניס לחוק החרופות סעיף בנוסח הכתוב בסעיף 66 לחוק החוזים הכללי, או בנוסח אחר, כגון: על החרופות הניתנות לפי חוק זה לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

כאשר העירותי לענין הפרשנות שייתן בית-המשפט למושגים הנקוטים בחוק, לא התכוונתי לומר שהוא יפרש את המושג "צדק", למשל, שלא לפי המושגים המקובלים בישראל. זאת עושה בית-המשפט היום. אבל אפילו נכתוב בחוק שסימן 46 לא חל, כאשר יבוא עורך-דין וירצה להבהיר מושג שהוא בלתי ברור א-אפשר למנוע ממנו להביא ראיות מהמשפט האנגלי, אם כי לא מבחינה חקדימית. אף בית-המשפט העליון משתמש לא אחת בפטיקה אמריקאית. למרות שבועדת החוקה, חוק ומשפט הוחלט שחוק התקדימים לא יחול על בית-המשפט העליון. אף על פי כן בית-המשפט העליון משתמש בחקדימים כלפי עצמו.

ח. י. צדוק:

אנחנו דנים על סימן 46. ברור שאם נאחד את שני החוקים לקראת הקריאה השנייה והשלישית לא תעמוד בעיה זו.

בנקודה אחת אני חולק על היושב-ראש: האם מבחינה פרלמנטרית, אחרי שחוק החרופות הובא לפנינו, איך אנו בני חורין להשהות אותו ולחכות לדיון בחוק החוזים הכללי.

היו"ר י. ש. בן-מאיר: לא זאת טענתי.

ח. י. צדוק:

אם אנו בני-חורין, כי אז הענין נתון להחלטתנו ולא להחלטת שר המשפטים והיועץ המשפטי.

לי נראה שניטיב עשות אם נביא את שני החוקים האלה מחדש. אינני גורס שבבת אחת צריך לחוקק את כל הקודקס הזה. אבל אם המקרה זימן לנו מצב, שבהתקרבונו לסוף עבודתנו בחוק זה יגיע אלינו החלק הכללי של חוק החוזים, ושני דברים אלה קשורים זה בזה מבחינה גיונית ומהותית, כאשר החלק הכללי הוא דווקא החלק הראשון וחוק החרופות החלק השני, תהיה זו חלמאות אם נרוץ להפוך את החלק השני לחוק בר-תוקף, ואחר-כך נצטרך לעשות תיאומים אם חוק שמופיע כבר בספר החוקים ובסוגיות שהן עיקריות בחוק ההוא.

אשר לסימן 46. בהשקפתי אני מזדהה עם דעתו של חה"כ ארידור, אלא שדעה זו מביאתני למסקנה הפוכה לגבי מה צריך לעשות בחקיקה. אני בדעה שבכל סוגיה בה אנחנו מחוקקים חוצאה היא ניתוק גמור מהזדקקות לכללי המשפט האנגלי. אני מציע לוועדה ולכנסת להתייצב על הבסיס, שאנחנו רואים חוק ישראלי ממצה במוגיה מסויימת כגורר מאליו ניתוק מההזדקקות למשפט האנגלי - מבלי שזה ייאמר במפורש.

(אחרי כן - חב)

(160770)

לפני-כן א.ס. - ח.פ.

ב. הלוי: יש כבר שני חוקים בהם יש ניתוק - חוק הירושה וחוק המקרקעין.

ח.י. צדוק: אני מצטער על מה שנעשה בחוק הירושה, ולדעתי, אין ליצור מצב בו יש חוקים בהם נאמר הדבר במפורש ויש חוקים בהם לא נאמר הדבר במפורש.

ג. האוזנר: אבל חוק החוזים הוא מטריה מיוחדת.

ח.י. צדוק: איני מעלה על דעתי שיבוא בית המשפט ויאמר כי אפנים חוקקה הכנסת חוק חוזים, אך בכל מיני דברים הוא יזדקק לסימן 46. אני מציע שהחוק ינקוט דרך זו לפיה אנו מניחים כהנחת יסוד שזה ניתוק מסקורות המשפט האנגלי.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: אנקש שהיועץ המשפטי לממשלה יחווה דעה גם לגבי השהיית הבאת חוק זה לכנסת שפירושה השארתו בוועדה.

ברצוני להוציא מליבות חברי הוועדה את ההנחה שהיושב ראש רוצה בהבאת החוק לכנסת פיד ואומר על מה היתה דעתי פבוטסת. בקריאה הראשונה של החוק הביעו מספר חברי כנסת את הרעה שיש לחכות להבאת החלק הכללי של חוק החוזים. דעה זו נדחתה על-ידי שר המשפטים והכנסת קיבלה את דעתו שאין לחכות לחלק הכללי. לאחר שהגיע החוק לדיון בוועדה הביעו היועץ המשפטי לממשלה ופרופ" ידן את דעתם הברורה שצריכים לסיים חוק זה. רק אתמול שאלתי אם שר המשפטים מוכן להשיב בענין חוק החוזים ונאמר לי שהוא עדיין לא מוכן. איני יודע מה יש בחלק הכללי, ואם זה ענין של חצי שנה, ניחא, אבל אם זה ענין כפי שנאמר כאן בחצי הלצה היכולה להפוך לאסימות - כענין חוק הרציפות, הרי זו בעיה אחרת לגמרי. חוות הדעת של שר המשפטים ושל היועץ המשפטי לממשלה יש לה בשבילי ששקל רב מאוד, ואני סבור שאנו צריכים להתחשב בה. טענה זו הועלתה כבר בקריאה הראשונה, ואם שר המשפטים מוכן לשנות דעתו בקשר אליה, איני חושב שתהיה התנגדות.

אם כן, אני מבקש שכאשר יבוא היועץ המשפטי לממשלה להשיב בענין סימן 46 הוא יבהיר לנו סופית גם נקודה זו.

ח.י. צדוק: אילו היו מציעים לנו שהוועדה תקפיד את הדיון בחוק זה ותחכה לחוק החוזים שאולי יבוא ואולי לא יבוא, ואם יבוא, לא ידוע אימתי - הייתי מתנגד לכך, אבל כשהמצב למעשה הוא שלפני שהוועדה תסיים חוק זה יהיו לפניה שני החוקים, איני רואה טעם להתנגדות.

א. אנקוריון: בסעיף 96 לתקנון הכנסת נאמר "הוועדה רשאית בכל עת, על-פי יזמתה ובאישורה של ועדת הכנסת (1) לפזג שתי הצעות חוק או יותר ולהביאן כהצעת חוק אחת לקריאה שניה ושלישית בכנסת". דבר זה יכול להתאים בפירוש לרצון הוועדה. קיים גם סעיף 98 לתקנון הדן בחידוש הדיון בוועדה על-פי דרישתה, אלא שאנחנו לא נרצה להגיע לכך. איש אינו כופר בכך שאנו רוצים לשמוע את חוות דעת שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה, אבל איננו צריכים לשכוח שיש לנו פדרוגטיבות.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: על הפדרוגטיבות של הוועדה אין חולקים.

חוק לתיקון דיני העונשין (עבירות שוחד)

היו"ר י.ש. בן-טאיר: לפנינו הצעת נוסח של משרד המשפטים לאור רעיונות סטוייטים שהובעו בוועדה.

ס. שלגי: בנוסח שלפניכם מדובר על תאגיד ללא שום קווליפיקציות, שלא כנהצעה הכחולה, ונוסף לכך נקבע שזיון התאגידים לא ייעשה בתוספת אלא בצוויים. יחד עם זאת ביקשה הוועדה להוסיף אחרי סעיף קטן (2) שאם נקבע תאגיד כאמור בצו לא יהיה ויכוח

ט. שלגי:

על השאלה אם הוא מטפח שירותים לציבור.

ברצוני להעיר שלאור הניסוח החדש של ההוראה
העיקרית אין צורך בטעיף 2.

י.ה. קלינגהופר: חסר כאן ענין הפרסום.

ג. האוזנר: איך יידעו עובדי תאגידים כאלה שהם נתונים
לפיקוח מיוחד זה?

היו"ר י.ש. בן-טאיר: על-ידי צו שיתפרסם ברשומות. כתוב בטעיף
"בצו".

ג. האוזנר: נכון שלכאורה צו זה הוא בר פועל תחיקתי והוא
חייב פרסום לפי החוק הכללי, אבל הייתי מעדיף
שדבר זה ייאמר במפורש. עשינו זאת לא פעם במקומות אחרים כדי להסיר ספק
והבהרה זו הצויה בפרט כשאנו מטילים אפשרות של סנקציה עונשית על ציבור
שלם. אם כן, כדי להסיר ספק שדבר זה יפורסם בדרך בה מתפרסמות הוראות
כאלה אני מציע לכתוב זאת במפורש.

א. אנקורינן: אני מבין את ד"ר שלגי שרק לפני שבוע
זכה לתואר דוקטור למשפטים.

ההצעה שהביא היום ד"ר שלגי מבטאת ללא ספק את
דעת רוב הוועדה, אבל אני חוזר ואומר שלי לא נראה הדבר שכל סקרה של תאגיד
המטפח שירותים לציבור יצדיק צו מיוחד של שר המשפטים. כיוון שאני רואה
אפשרות שידובר לא רק בעשרות תאגידים כאלה כי אם גם במאות, לא נראית לי
פרוצדורה זו. אני עומד עדיין על הצעתו - ואם היא לא תתקבל ארשום
הסתייגות - שהדבר לא יהיה קשור לא בצו של שר המשפטים ולא באישור הוועדה,
אלא ייאמר באופן כללי: ועובד של תאגיד המטפח שירותים לציבור, ואז
ייכלל בעצם כל תאגיד המטפח שירותים לציבור. זו אפשרות אחת של ניסוח
וחולשתה של הצעה זו היא בכך שישאלו מהו תאגיד המטפח שירותים לציבור.
התשובה תהיה שבית המשפט יפדש אם זה תאגיד המטפח שירותים לציבור, ואיני
רואה אסון בכך. האפשרות השניה היא ללכת בעקבות ההצעה הכחולה בתוספת
המלה "תרבות" שעליה דיבר היושב ראש ובמחשבה שניה אני מוכן שלא לצרף
את ענין הספורט, כי לא מדובר על עובדים בספורט המקבילים שוחד אלא על
חברים או שחקנים, כלומר, זו פרשה מיוחדת במינה. לפי זה הנוסח יהיה:
ועובד של תאגיד המטפח שירותים בריאות, חינוך, תרבות, סעד או
שיכון, או המטפל בענייני עובדים". נוסח זה אינו מזכיר את התוספת ואת
האישור של ועדת החוקה, חוק ומשפט. איני מפקפק שבית המשפט יתן את הפירוש
הנכון למלים "סיפוק שירותים לציבור". אני מציע לקבל אחת משתי האפשרויות
שהצעת, ואם הוועדה לא תקבל אף אחת מהן, אחליט איזו מהן תהיה ההסתייגות
שלי.

י.ה. קלינגהופר: לענין הפרסום - לדעתי, חובת הפרסום באשר לצו
שניתן על-ידי שר המשפטים באישור ועדת החוקה,

חוק ומשפט טעונה קביעה מפורשת בחוק, כי מדובר לא ברור מאליו. אם סתייחסים
בצו לתאגיד פלוגי במיוחד, זה כאילו מתייחסים לאדם פלוגי. כלומר, קובעים
בצו דין שיחול על אותו אדם או על אותו תאגיד שמגדירים מי הוא על-ידי
הזכרת שמו, ואם כן, ייתכן מאוד שהדבר יתפרש לא כתקנה בת פועל תחיקתי
אלא כנורמה אינדיבידואלית, ובמקרה כזה אין צורך בפרסום לפי פקודת הפרשנות.
כדי להסיר ספק זה טוב שנקבע במפורש את חובת הפרסום.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: כלומר, צריך לכתוב "בצו שנתפרסם ברשומות".

פ. ביבי:

במהלך הוויכוח התעוררה אצלי השאלה אם יש
צורך בתוספת או שאפשר להסתפק בצוים. אם החוק
יהיה בנוי מצוים ואדם שירצה לבדוק מהם האיגודים יצטרך לברר זאת בצוים
ולא יידע היכן למצוא אותם, זה יקשה מאוד. כיוון שמדובר בחוגים רחבים
בציבור ובנושא די רגיש ועדין אני מציע בכל זאת לבדוק את האפשרות שהדרך
בה תתקבל ההצעה העקרונית תהיה ברורה ותהיה בצורת תוספת או בצורה אחרת

פ. ביבי:

שתיראה ממש על פני החוק, ולא שתהיה ערימה של צווים שאיני יודע אם מישהו, פרט לעורכי-דין מובהקים, יוכל להתמצא בהם.

די בכך שעובדי אותו גוף יודעים על הצו. ח.י. צדוק:

אבל כדי שעובד אותו גוף יידע על כך הוא צריך לברר אם הוא נכלל באותה קטגוריה. פ. ביבי:

אני בדעה שהובעה קודם שליטר בטחון צריך לקבוע כי הצו יפורסם ברשומות, כי אחרת יוכל שר המשפטים לשלוח מכתבים לכל מיני מוסדות ולומר שזה הצו, ואיני בטוח שזה יוגדר כבר פועל תחיקתי. אני מציע לפחוק את שלוש המלים ("להלן החוק העיקרי"), כי איני רואה שום דבר להלן המצריך תוספת זו. י. ארידור:

הצעה אחת העומדת לפנינו היא למחוק את סעיף 2 ואת המלים "להלן החוק העיקרי", ואני מבין שאם יתקבל סעיף זה אין התנגדות שייווסף "שיתפרסם ברשומות" אחרי המלה "בצו". ההצעה השניה היא של חבר-הכנסת ביבי והיא הולכת לפי ההצעה הכחולה וכוללת את התוספת. ההצעה השלישית היא של חבר-הכנסת אנקוריון והיא אומרת שאפשר ללכת באחת פשתי הדרכים: או שייכתב "ועובד של תאגיד המספק שירותים לציבור" או שייאמר: "ועובד של תאגיד המספק לציבור שירותי בריאות, חינוך, תרבות, סעד או שיכון, או המספיל בענייני עובדים".

נצביע את שלושת הרעיונות הללו ואחר-כך נתייחס לניסוח. היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ה צ ב ע ה

- לא נתקבלה הצעת חבר-הכנסת ביבי
- לא נתקבלה הצעת חבר-הכנסת אנקוריון
- נתקבלה הצעת הנוסח של משרד המשפטים תוך תחיקת המלים ("להלן החוק העיקרי")

אם כן, אין התנגדות למחוק את פיסקה (2) בנוסח הכחול ושיהיו צווים ותוספת התוספת כולה. השאלה העומדת עכשיו לפנינו היא אם כותבים "בצו שנתפרסם ברשומות". היו"ר י.ש. בן-מאיר:

בליבי אין צל של ספק שצו כזה יהיה צו בעל פועל תחיקתי, ואני סבור שזה לא טוב שלגבי צווים שהם לכל הדעות בעלי פועל תחיקתי נכתוב שהם יתפרסמו ברשומות. מדובר בצו האומר שלכל עובד בגוף האמור אסור לקחת שוחד ולכל הציבור בכללותו אסור לתת שוחד לאחד העובדים האלה, וכלום זה לא צו בעל פועל תחיקתי? אם כן, מהו צו בעל פועל תחיקתי? ח.י. צדוק:

נציה שאתה צודק, אך מה זה משנה אם מוטיפים זאת? כדאי שתשיב גם על טענה זו הפושמעת בדרך-כלל. היו"ר י.ש. בן-מאיר:

הנימוק הוא שאם כותבים זאת כאן ואין כותבים זאת במקום אחר, יוצרים קרקע נוחה לטפיקות. ח.י. צדוק:

חבר-הכנסת צדוק צודק בטענה זו, אלא שאנחנו כבר לא עקביים בענין זה ומבחינתנו יכולה הוועדה לקבוע מה שנראה לה. פ. שלגי:

לארגומנטציה של חבר-הכנסת צדוק ברצוני להוסיף שבכל מקרה צריך לקבל את אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואם יש טפק, הרי אישור הוועדה מותנה בכך שהצו יתפרסם ברשומות. היו"ר י.ש. בן-מאיר:

האם זה ברור שדרוש אישור של ועדת החוקה,
חוק ומשפט גם לצורך ביטול הצו?

ש.ז. אברטוב:

- כן, יש לזה כיסוי בפקודת הפרשנות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

ג. האוזנר:
בקצרה ברצוני להשיב לנימוק של חבר-הכנסת
צדוק שאם כותבים את הדבר בחוק אחד ובחוק אחר
לא כותבים זה עלול לתת מקום לפירושים לבית המשפט.

ח.י. צדוק:
האם יש לך ספק שהצו הוא בר פועל תחיקתי?

ג. האוזנר:
אין לי ספק, אבל כיוון שמדובר בסנקציה עונשית
אני מעדיף שהדבר יהיה למעלה מכל ספק. ענין
הפרטום מסודר למשרד המשפטים, כך שאם יהיה צו שהוא בעל כוח תחיקתי יהיה
חייב משרד המשפטים לפרטום אותו ברשומות בין שכותבים זאת בחוק ובין שאין
כותבים זאת. אם כן, אין שום נזקקה פניה מכן שהכנסת כתבה במקום אחר
שצריך לפרטום את הצו וזה לא יתן שום מקום לבלבול.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אני חושב שכולם מקבלים את הטיעון של חבר-הכנסת
צדוק ומציעים בכל זאת להוסיף את המלים "שנתפרטם
ברשומות".

הוחלט:
אחרי המלה "בצו" בסעיף קטן (1) יבוא
"שנתפרטם ברשומות".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
שמענו מפי חבר-הכנסת אנקוריון שטר שלגי קיבל
את הדוקטורט ואני סברך אותו בשם הוועדה כולה.

לפנינו שתי הסתייגויות. למעשה איננו צריכים
לדון בהן, כי הן הולכות לפי שיטה שנדחתה על-ידנו. כוונתי להסתייגויות
של חבר-הכנסת שמואל תמיר ושל חבר-הכנסת שלום כהן (קורא את ההסתייגויות).
חבר-הכנסת שלום כהן מעלה גם את הנקודה שהעונש יחול רק על הלוקח ולא על
נותן השוחד. האם יש תמיכה ברעיון זה? איני רואה שום תמיכה, ואם כן,
אנו דוחים זאת. אני מבין שאין התנגדות לאפשר לחברי-הכנסת שמואל תמיר
ושלום כהן להגיש הסתייגויות אלו. יש גם הסתייגות של חבר-הכנסת אנקוריון.

א. אנקוריון:
הצעת היא שבסוף (ב) יבוא: ועובד של תאגיד
המספק שירותים לציבור.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
גם אני רושם הסתייגות בענין זה. אם כן,
על ההסתייגות של חבר-הכנסת אנקוריון ישיב
אחד מחברי הוועדה.

חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, תשכ"ט - 1969

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אם הוועדה מסכימה לכך, נשאר לסוף את סעיף
ההגדרות כפי שאנו נוהגים לעשות לפעמים.

סעיף 2

ג. האוזנר:
מה ענינו של ראש הממשלה לחוק זה?

מ. שלג:
ראש הממשלה ממונה על שירותים מסויימים שרצוי
שתהיה להם דעה בענין זה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אציג את השאלה בדרך אחרת. בממשלה יש אחריות
קולקטיבית וכששר המשפטים מונה פיסהו הוא
מתייעץ עם חבריו בממשלה. אני אף פעם לא מבין שיטה זו המדברת על כך
שמספר שרים נותנים את המלצתם כשלמעשה יש אחריות קולקטיבית ושר הממונה
על חוק מתייעץ עם חבריו בממשלה. הרי הממשלה עצמה יכולה לקבל החלטה
פנימית שטר המשפטים יביא את הענין לממשלה. מדוע צריכים אנו לקבוע דבר
זה בחקיקה? ד"ר שלגי אמר שראש הממשלה ממונה על שירותים מסויימים, ואיני
יודע אם בעוד מספר שנים יהיו עדיין שירותים אלה בידי ראש הממשלה, ואם

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אנו כותבים זאת בחוק, זה בוקשה. בכלל הממשלה יכולה להעביר תפקידים מסר לשד, וזה היה פשוט יותר לכתוב ששר המשפטים ימנה ועדת רישוי.

פ. ביבי:

מדובר כאן בוועדת רישוי לחוקרים פרטיים העוסקים בחקירות שיכולות להיות להן השלכות על עבודת המשטרה ועל הבטחון תרתי משמע - גם שירותי בטחון פנימיים וגם בטחון כללי - ולא ייתכן שהאנשים הנותנים את הרישוי לא יכירו מקרוב את המטרייה. שנית, אם ידובר באופן כללי על ועדה של מספר חברים, מי כמון, אדוני היושב ראש, יודע כמה לחצים בממשלה פוזמינה קביעה כזאת, שהרי כל אחד מהשרים רוצה לפנות איש שלומו, איש מקורב לו. במקרה כזה לא יהיה קדיטורין או ביביקטיבי ויהיה ענין של קואליציה ויצטרכו להתחלק.

אשר לנקודה שהעלה היושב ראש בדבר העברת תפקידים, איני מתאר לי שבתקופה הנראית לעין יהיו עניינים כאלה בידי שר שאינו ראש הממשלה. לכן אני תומך בהצעת הממשלה.

פ. שלבי:

אני חושב שחבר-הכנסת ביבי מיצה את הענין.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

בקריאה הראשונה הושמעו הצעות על-ידי חברי-הכנסת בן-פורת, ארזי, קלינגהופר, אליעד, גרוס (קורא את ההצעות הנמצאות בתיקים של חברי הוועדה). שר המשפטים הודיע בתשובתו שהוא חושב כי רצוי לקבוע שטרם כפיסלי ומספר מינימלי בין שבע לתשע ושהוא מסכים שלא כולם צריכים להיות עובדי ממשלה אלא גם אנשי ציבור, אך בשלב זה - עדיין לא מבין אנשי המקצוע.

א. אנטוריון:

בקריאה הראשונה תמכתי בהרכב הוועדה המוצע ואני חוזר עכשיו על כך. איני רואה שום תועלת בוועדה גדולה במקרה זה ואני סבור שדי בוועדה בת ארבעה חברים. דובר כאן על לחצים ועל אפשרות של השפעה, אבל דין ועדה זו כדין כל ועדה שצריכה לעשות פעולה כזאת. נראה לי שההרכב המוצע מאוזן ושומר על האפשרות של החלטה או ביביקטיבית. אני תומך בהצעה כמות שהיא.

ש.ז. אברמוב:

ועדה זו איני רוצה למעט בחשיבות /, אבל נדמה לי שיש כאן דיספרופורציה. מפעילים את ראש הממשלה, את שר המשפטים, את שר הבטחון ואת שר המשטרה לצורך מינוי חברי הוועדה, ואני חושב שאפשר לטפוח על שר המשפטים שימנה את הוועדה שתענה לצרכי החוק. חזקה עליו שהוא יתייעץ עם כל הגורמים שיש להם אינטרס ישיר, כגון משרד ראש הממשלה, משרד הבטחון. אם נאמר שלצורך מינוי אחד החברים בוועדה זו מפעילים את ראש הממשלה עצמו, לא אראה שום נזק בכך, אבל הלא חוק זה נועד לקהל הרחב וכשהקהל יקרא את הפעיף הוא ישאל מה מפתח מאחורי זה שהרי מפעילים את כל גדולי הארץ. אני סבור שדי בכך ששר אחד ימנה את הוועדה, ובמקרה זה מתאים לדעתי לקבוע את שר המשפטים. יש גם אפשרות לומר שהממשלה תמנה את הוועדה לפי המלצת שר המשפטים, ואני מציע לבחור באחת משתי אפשרויות אלה.

אשר למספר חברי הוועדה, אני מציע שיהיה שלושה או חמישה - בכל אופן לא מספר זוגי.

י. ארידור:

אני שותף לספיקות שהעלה חבר-הכנסת אברמוב ויש לי גם ספיקות נוספים. לפי הנוסח של 2(ב) יכולה הוועדה להיות מורכבת מארבעה קציני משטרה, כי ייתכן שראש הממשלה, שר הבטחון ושר המשטרה ימנו שלושה קציני משטרה ושר המשפטים ימנה קצין בכיר במשטרה שהוא כשיר להיות שופט, ואיני חושב שאנו צריכים לתת בוועדה מסוג זה אפשרות תיאורטית שיהיו בה ארבעה קציני משטרה עם כל הכבוד לקציני משטרה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

מה האנטורד בזה?

י. ארידור:

עובד קשור במקצת במקצועו למשטרה, זה לא טוב שהחוק יעשה אותו הלוי בקציני משטרה. אנו צריכים לקיים פיקוח על מקצוע זה, אך איננו צריכים בשום אופן לעשותו פניף של

י. ארידור:

משרד ממשלתי כלשהו, ולכן לא הייתי רוצה שתהיה אפשרות כזאת. אני מציע שיושב ראש הוועדה יהיה שופט או אדם הכשיר להיות שופט. אולי צריך לאפשר רק מינויו של שופט. צריך להוציא את ענין ההפלצות על-ידי ראש הממשלה, שר הבטחון ושר המשטרה, ואני שוקל אם לא דרוש מעיף שיקבע שלא יהיה רוב של עובדי מדינה. אני סופך על שר המשפטים שימנה את האנשים המתאימים, אבל לא הייתי רוצה שהפיקוח על מקצוע אזרחי יהיה בידי אנשים שיש להם חובת זיקה כפקידים ממשלתיים. לא הייתי רוצה שיהיה להם רוב. אני נגד זה שניתן לחוקרים פרטיים או לשומרים ייצוג בוועדה וטוב עשה משרד המשפטים שלא נתן ייצוג זה. אנו מחוקקים חוק כי בכל הממלכה הזאת של חוקרים פרטיים יש דבר מה לא בסדר וצריך שיהיה פיקוח. אם הענין יתפתח כראוי, אפשר יהיה לתקן את הרכב הוועדה בלי לשנות את החוק, אבל ודאי שלא הייתי כולל ייצוג זה בחוק. גם איני רואה בחיוב מתן ייצוג לחוקרים פרטיים בוועדה.

מ. ביבי: האם לפי בוסח זה יוכל השר למנות רק איש משרדו או עובד מדינה, או שמא הוא יכול למנות כל אזרח במדינה כולל איש ציבור?

היור"ר י.ש. בן-טאיר: לפי הניסוח הוא יכול למנות כל אחד.

מ. ביבי: אני מציע שמספר חברי הוועדה יהיה חמישה ושהחבר החמישי יהיה איש ציבור.

מ. שלגי: אם קובעים במפורש שלא יהיה רוב לעובדי מדינה בוועדה, נשאלת השאלה מניין יבוא הרוב הרוב יבוא דווקא מאותו חוג שחבר-הכנסת ארידור אינו רוצה שיהיה כלול בוועדה. הרי אם ממנים מישהו לוועדה זו, צריך שזה יהיה אדם המתמצא בעניינים אלה.

י. ארידור: אפשר למנות מישהו מהאוניברסיטה.

מ. שלגי: יש מעט אנשים מחוץ לשירות המדינה שיש להם ידיעות במקצוע בשדה. בתחום התיאוריה יש ידיעות לכל עורך-דין, אבל כדי לדעת מה מתרחש למעשה ומי דאוי לקבל רשיון דרוש אדם המתמצא במקצוע בשדה. הצעת חבר-הכנסת ארידור תכביר יותר על הקמת הוועדה ועל פעולתה היעילה. אפשר שהוועדה תהיה מורכבת מאנשי תיאוריה, אבל השאלה היא אם היא תהיה יעילה יותר או פחות יעילה. דווקא בשלבים הראשונים של הפעלת החוק צריך שיהיו בוועדה אנשים שיש להם נטיון ממשי, היינו עובדי מדינה, ולא אנשים התלויים במקצוע, שהרי אנו רוצים להבריא מקצוע זה. במקרה זה מעטים יהיו האנשים שאינם תלויים במקצוע מחוץ לשירות המדינה.

אשר לחבר הוועדה המשפטן, הייתי מבקש להשאיר את האפשרות שהשר ימנה אדם הכשיר להתמנות שופט, כי עכשיו לא כל כך קל להשיג שופטים לתפקידים מסוג זה. אנו עומדים בפני לחץ בענין זה ומשום כך אני מבקש להשאיר גם את האפשרות של מינוי אדם הכשיר להתמנות שופט.

היור"ר י.ש. בן-טאיר: לא הייתי רוצה שהוועדה תהיה מורכבת מאנשי משטרה בלבד, אך מאידך גיפא איני רואה שום קושי שכל הוועדה תהיה מורכבת מאנשי ציבור, כי גם ועדה שתהיה מורכבת מהמומחים הגדולים ביותר לא תוכל לפסוק על היידע שלה בלבד אלא תזדקק לאיזפורמציה נוספת בכל מקרה. אם כן, אין פגם בכך אם יושבים בוועדה חמישה פרופסורים או חמישה עורכי-דין שיתיעצו ויקבעו את הענין בדרך אובייקטיבית. איני רואה פגם לא בזה ולא בזה.

חברי-הכנסת בן-טור ואליעזר הציעו למעשה שיהיה בוועדה איש מקצוע, ולפי מה ששמעתי מחברי הוועדה שהביעו את דעתם אני חושב שאין תפיכה בהצעה זאת. חבר-הכנסת ארזי מציע אותה הצעה שמציע חבר-הכנסת ארידור אלא שאיני אומר שקרוב צריך להיות לעובדי ציבור כי אם רק שני החברים יהיו אנשי ציבור.

ש.ז. אברמוב: מי הוא איש ציבור לצורך חוק זה? האם קרימינולוג הוא איש ציבור?

היו"ר י.ש. בן-טאיר: - מי שאיננו עובד מדינה.

לעת עתה נברר אם חברי הוועדה בדעה שצריך לומר במפורש בחוק כי בין חברי הוועדה יהיו אנשי ציבור ואחר-כך נחליט אם הם יהיו את הרוב.

ה צ ב ע ה

ההצעה להבטיח בחוק שלא כל חברי הוועדה יהיו עובדי מדינה - נתקבלה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

חבר-הכנסת קלינגהופר אומר שמספר זוגי אינו רצוי והוא מציע שהוועדה תורכב מחמישה חברים. שר המשפטים הודיע בתשובה שרצוי לקבוע מספר מינימלי ומספר מקסימלי בין שבע לתשע. לפי הדעות שהובעו כאן אני חושב שברור שכולם בדעה שצריך להיות מספר לא זוגי, והשאלה היא אם אנחנו בעד קביעת מספר מינימלי ומספר מינימלי. איני בעד קיבעה זו, ואם אסתפק על הטיעון של חבר-הכנסת ביני, הרי שכל פעם יגיעו למכסימום.

ה צ ב ע ה

ההצעה שהוועדה תורכב מחמישה חברים - נתקבלה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

חבר-הכנסת גרוס מציע שגוף ציבורי ימליץ על מספר חברים בוועדה. אני רואה שאין תמיכה בהצעה זו. עבשיו אנו צריכים להחליט אם שר המשפטים ימנה את הוועדה, אם הממשלה תמנה אותה לפי המלצת שר המשפטים, או שנוזכיר במפורש את השרים הממליצים על החבר הממונה, כפי שמוצע בהצעה הכחולה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לבחוב בי שר המשפטים ימנה את הוועדה בלי להזכיר במפורש את השרים הממליצים על החבר הממונה - נתקבלה.

המתייגות: לחבר-הכנסת אנקוריון המציע להזכיר במפורש את המלצת ראש הממשלה, שר הבטחון ושר המשטרה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

לגבי יושב ראש הוועדה יש שתי דעות: דעה אחת האומרת שזה יהיה רק שופט ודעה אחרת האומרת שזה יהיה גם אדם הכשיר להיות שופט. אני מביע דעה שלישית שזה יהיה רק אדם הכשיר להיות שופט. הנימוק הוא, שאם ייכתב "שופט", תהיה תמיד הנטייה לחפש שופט, ורק אם שר המשפטים לא ימנה שופט, הוא ימנה אדם הכשיר להיות שופט, והרי יש הרבה אנשים הכשירים להיות שופטים שרפתם אינה פחות טובה.

א. אנקוריון: שופט מוסיף להרגשת הבטחון.

ס. ביני: בענין זה חשוב לדעת הפסיכולוגיה, כי אם כותבים "שופט או מי שכשיר להיות שופט" תהיה תמיד נטייה למעלה ולא למטה, ואם כותבים רק "אדם הכשיר להיות שופט", כפי שמציע היושב ראש, תהיה הנטייה כלפי מטה; כלומר, לא יתמנה אפילו שופט שלום, ואילו לפי הנוסח שבהצעה הכחולה עשוי להתמנות לא רק שופט שלום כי אם גם שופט מחוזי, ואני חושש מהודדת המעמד של מוסד זה.

י. ארידור:

לפרות דבריו של ד"ר שלגי אני עומד על כך שיתמנה רק שופט לתפקיד יושב ראש הוועדה. מקצוע זה של חוקרים פרטיים יהיה נתון ללחצים. אין זה הופך למקצוע בלתי תלוי אלא זה יהיה מקצוע תלוי בוועדה - ועדה זו או אחרת שצריכה להיות קיימת על-פי החוק. איננו יכולים ליצור לגבי מקצוע זה פנגגוןן כמו הפנגגוןן שאנו מקיימים לגבי מינוי שופטים ושמונע לחצים במידה האפשרית בחברה פוליטית, אבל עלינו לשחרר ככל האפשר את החוקרים הפרטיים פלחץ של אלג שצריכים לבוא אתם בקשרי עבודה או בקשרי תלות. ברור שחוקר פרטי יהיה תמיד בקשר תלות למשרדים ולפנגגוניהם פטוייסיים, ומחוסר ברידה אנו מוכרחים לתת ענין זה בידי שר המשפטים. תמכתי בזה לא מתוך שזו הדרך האידיאלית לפינוי ועדי מטוג זה. פעם היה המצב כך בלשכת עורך-הדין והשתלקנו מדרך זו ובצדק.

י. ארידור:

אנו אומרים שבענין הנדון המצב לא בשל לכך, אבל לא אומר שהדרך של מינוי על-ידי שר המשפטים היא הדרך האידיאלית. גם כששר המשפטים ממנה אדם שאינו עובד מדינה הוא ממנה עדיין את מי שהרא רוצה והוא יכול לבטל כעבור חודש את המינוי שהוא נתן. כלומר, אנשים תלויים בכל זאת בגישתו. מה פירוש "אדם כשיר להתמנות שופט"? כל עורך-דין כשיר להתמנות שופט כעבור שלוש שנים. אם כן, דרושה ערובה כלשהי או מנגנון הרמעה נגד זה שהוועדה תהיה עושה דברו של שר המשפטים כלשהו. אין לי שום חשד נגד שר המשפטים הנוכחי ואני רק אומר שהמבנה צריך להיות קצת פחות תלוי. כשאני אומר ששר המשפטים ממנה שופט, זה כבר לא ענין של רוב או מיעוט ויש ספלול שאני בטוח כי הוועדה תנוע בו. אני מבין שיש קושי לגבי מינוי שופטים לוועדות ציבוריות או לוועדות חקירה כפי שהסביר ד"ר שלגי, כי שופטים רוצים לעסוק בענייני שפיטה, אבל זאת לא ועדה ציבורית. זו ועדה שצריכה לתת רשיון לאדם. אני חושב, אדוני היושב ראש, שענין זה פחות חשוב מאשר שפיטה בבית משפט שלום. נוסף לכך, אם אנו אומרים שעומם העבודה הוא כל כך גדול ששופט לא יוכל להשתחרר מעבודתו הרגילה לצורך זה, יש להניח ששר המשפטים יתקשה למצוא גם אדם אחר.

אני בדעה שצריך להפליץ שבוועדה זו יהיה שופט אחד, וראם הצעתי זו לא תתקבל, אני מציע כאלטרנטיבה לכתוב: או אדם הכשיר להתמנות שופט מחוזי. ההבדל אינו בעל משמעות טפשית, אבל הוא מצביע על החשיבות שאנו מייחסים למי שיהיה יושב ראש ועדה זו.

א. אנטוריון:
אני מודה לעצמי לומר שאני מכיר פחות או יותר את חבר השופטים במדינה ואני רחוק מלחשוב שהשופטים הם כבר המשפטים המובהקים ביותר במדינה ואין כלל אנשים אחרים שיש אולי ביניהם אף העולים על השופטים. אני רחוק מלחשוב כך. אבל במהלך עבודתו ובטטגרת עבודתו מתרגל השופט למציאות של חוסר תלות ושל אי-מפלגתיות, ואלה הדברים החשובים לענין הנדון. עובדה היא שבבחירות לכנסת גורמים להוסיב שופטים בוועדות הבחירות - גם האזוריות - אף שזה יכול להיות לא פרקטי ביותר, כי עצם העובדה שיושב שם שופט מופיפה לענין חוסר המפלגתיות. בוועדות הבחירות הענין רציני מאוד, כי מוציאים את השופטים למספר חודשים סמערך עבודתם, אבל ההצדקה היא שהדבר דרוש למדינה. נעדרת הדיסוי תצטרך אולי בשלב הראשון לשבת אחת לחודש, אבל אחר-כך אני מתאר לעצמי שהיא תשב רק אחת למספר חודשים וחשוב שבראשה יעמוד שופט כי היושב ראש נותן את הטון. אולי אין מקום לדרוש שבראש הוועדה יעמוד שופט עליון, אבל נראה לי שרצוי שהיושב ראש יהיה שופט מחוזי ואני בדעה שצריך לכתוב זאת בספורד. אני אף הייתי מרחיק לכת ואומר שצריך למנות גשיא או נשיא תורן, אך כיוון שקיים הקושי עליו דיבר ד"ר שלגי אני מציע שייאמר: שופט מחוזי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
יש ארבע הצעות בנוגע ליושב ראש ועדת המינוי:
(א) שופט; (ב) שופט או אדם הכשיר להתמנות שופט;
(ג) שופט מחוזי או אדם הכשיר להתמנות שופט מחוזי; (ד) אדם הכשיר להתמנות שופט מחוזי.

ה צ ג ע ה

ההצעה ששר המשפטים יוכל למנות כיו"ר הוועדה שופט מחוזי בלבד - נתקבלה

הסתייגות: לשר המשפטים.
לחבר-הכנסת בן-מאיר המציע שתהיה אפשרות למנות רק אדם הכשיר להתמנות שופט. מחוזי, ואלטרנטיבית - שופט מחוזי או אדם הכשיר להתמנות שופט מחוזי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אשר להרכב הוועדה, אני מציע שפרט ליושב ראש שהוא יהיה שופט מחוזי יהיו עוד ארבעה חברים שאחד מהם לכל הפחות לא יהיה עובד מדינה.

י. ארידור:
אני מציע ששניים מבין חברי הוועדה יהיו עובדי מדינה, כי המגמה שלי היא שיתמנה מישהו מהתחום האקטי, עורך-דין ושני עובדי מדינה כדי ליצור מעין שיווי משקל.

י. ארידור:

אם לא נכפה מינוי של שניים שאינם עובדי מדינה, אנו עלולים לאבד שיווי משקל זה, ולכן איני מציע לכתוב שאחד מהם לכל הפחות לא יהיה עובד מדינה, כפי שאמר היושב ראש.

ג. האוזנר: האם לא יהיו נציגי ציבור כלל בוועדה לפי הצעת היושב ראש?

היו"ר י.ש. בן-טאיר: כשאני מתייחס ללא עובד מדינה כוונתי לעובד ציבור.

ג. האוזנר: איך ייעשה המינוי לפעשה? הרי השר הממנה יצטרך לדרוש מהמשרדים שימנו עובדים מסויימים. אולי נפתור את הבעיה על-ידי שנכתוב כי השר ימנה נציגי ציבור.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: היה דיון על זה והוחלט שנדאג לכך שיהיו גם אנשי ציבור בוועדה.

ג. האוזנר: אני חושב שזה קשה מאוד לדאוג לכך, כי בפרט בתחילת הפעלת החוק וכתקופת ההרצה יהיה טבעי לגמרי שכל משרד ירצה למנות לענין כזה איש משלו ולא איש מבחוץ. לכן לא נוכל לעשות זאת אם לא יהיה כתוב שיהיו שני נציגי ציבור שאינם עובדי מדינה בוועדת הרישוי.

ש.ז. אברמוב: ברור שבתקופת הפעלת החוק רצוי שרוב חברי ועדת הרישוי יהיה מורכב מעובדי מדינה העוסקים במטריה זו. מדובר בתחום עדין ואותם השירותים, כולל המשטרה, יש להם ענין ישיר מאוד בפיקוח על ענין זה ובביצוע החוק. אם נקבל את הצעת היושב ראש לאחר שהגדלנו את מספר חברי הוועדה מארבעה לחמישה, יווצר מצב כזה: כל הגורמים המנויים בהצעת החוק הכחולה ימנו את נציגיהם אם כי איננו מזכירים אותם במפורש, ואם קבענו שמספר חברי הוועדה יהיה חמישה ושבראשה יעמד שופט, הרי לפי הצעת היושב ראש שיהיה חבר אחד שאינו עובד מדינה בין ארבעת החברים הנוחרים יהיו לפעשה שני חברים שאינם עובדי מדינה, כי גם השופט אינו עובד מדינה לצורך זה. אני תומך בהצעת היושב ראש.

י. ארידור: אני טוכן להשכים להצעה זו בתנאי שיהיה כתוב: לפחות אחד שאינו עובד מדינה.

א. אנקוריון: כיוון שלא שיניתי את דעתי שיש להזכיר במפורש את המשרדים המנויים בהצעת החוק הבחולה ברצוני לשאול את היושב ראש אם יהיה טוכן להעמיד להצבעה את הצעת שוועדת הדישרי תהיה מורכבת משבעה חברים אם כי הוועדה החליטה כבר שהיא תהיה בת חמישה חברים. אם ועדת הרישוי תהיה בת שבעה חברים, הרי היושב ראש יהיה שופט מחוזי, שלושה חברים יהיו נציגי המשרדים האמורים ושלושה יהיו נציגי ציבור. אני רגיש לזה שלא יהיה רוב לנציגי הממשלה לעומת נציגי הציבור, ואם כן, מוטב שיהיו שלושה נציגי המשרדים הנוגעים בדבר ושלושה נציגי ציבור ושופט בראש הוועדה.

ג. האוזנר: אני מצטרף להצעה זו.

ניצב משנה י. בן-ארי: ברצוני להפביר מה הכוונה שהסתתרה מאחורי זה שהזכרנו במפורש את נציגי משרד הבטחון ומשרד המשטרה. למשרד הבטחון יש ענין לגיטימי מאוד בתחום זה, כי בהחלפת אינפורמציה בין משרדים במישור הבינלאומי קיימת שכנה שאינפורמציה תסתכן החוצה במסווה של אינפורמציה בתחום הפסחור והתעשייה בעוד שהיא טודית. למשטרה יש ענין לא משטרתית בתחום זה. כשהמקצוע לא מופרד זה לא פוגע במשטרה בארגון, אבל זה פוגע בציבור והמשטרה אחראית לנושא זה. לכן חשבנו שבשני הכיוונים רצוי תמיד לשריין שני מקומות בוועדה לנציגי שני משרדים אלה. ראשית כל, הם מעשירים את הוועדה במידע והדבר יקל על הוועדה לצאת בהחלטה נכונה בכל מקרה. נציגי שני המשרדים הללו יטפחו אינפורמציה ששום נציג אחר לא יוכל לפק אותה ובאותו הזמן הם יוכלו לעמוד על האינטרסים של

ניצב משנה י. בן-ארי:

שני המשרדים. גם אם אלה לא יוזכרו במפורש בחוק חשוב שהם לא ייעדרו
מוועדת הרישוי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

הוועדה החליטה לא להזכיר בחוק את בשרים הקמליצים
אך אם אין התנגדות לכך יאמר יושב ראש הוועדה
בדבריו במליאת הכנסת בעת הבאת החוק כי אף-על-פי שהוועדה החליטה לבטל
את איזכור השרים בחוק היא קיבלה לתשומת ליבה שמשרד ראש הממשלה, משרד
הבטחון ומשרד המשטרה צריכים להיות מיוצגים בוועדת הרישוי.

י. ארידור:

אם הוועדה תסכים שמספר החברים בוועדת הרישוי
יהיה שבעה ולא חמישה, תיפתר הבעיה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

זה לא יפתור את הבעיה שעורר ניצב משנה בן-ארי,
כי הוא רוצה שהדבר יאמר במפורש ויהיה בטוח.
אזכיר זאת בדברי בקריאה השניה של החוק. לפעשה זה יחייב את הממשלה בנדון,
אבל זה לא יהיה כתוב בחוק.

חבר-הכנסת אנקוריון מציע שנחזור בנו מהחלטתנו
הקודמת שמספר החברים בוועדה יהיה חמישה ונחליט שהיא תהיה מורכבת משבעה
חברים. להצעה זו מצטרפים חברי-הכנסת האוזנר וארידור. אני הייתי מעדיף
את ההחלטה הראשונה, אך אם החברים בדעה אחרת, ייתכן שזה יהווה פתרון.

ט. ביבי:

היות וכבר הצבעתי בעד הרכב של חמישה חברים
קשה לי לפחד כל כך לשנות את דעתי ואני מבקש
לקיים את ההצבעה בנדון בשבוע הבא.

י. ארידור:

שר המשפטים הסכים בדבריו במליאה להרכב של
שבעה חברים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם יש הסכמה לכך, נחליט עכשיו שהרכב יהיה
של שבעה חברים: שופט מחוזי - היו"ר, ועוד ששה
שלכל הפחות שלושה מהם לא יהיו עובדי מדינה, וזכותו של חבר-הכנסת ביבי
לבקש החלטה חוזרת בישיבה הבאה.

ג. האוזנר:

לתשומת ליבו של חבר-הכנסת ביבי - לעתים
קרובות אנו כותבים במפורש בחוקים, לרבות
חוק השופטים, נציגי אילו גופים יישבו בגוף הממנה או המאשר, ואין בכך
שום פגם אמתטי. אנו רוצים שלמשרדים פנימיים יהיה מעמד בוועדת הרישוי
לאו דווקא מכוח הכרזה. אינני מפחית מכוח הכרזה של היושב ראש מעל במת
הכנסת, והכרזה זו ודאי מחייבת את הוועדה ואת הממשלה, אבל החוק מחייב
יותר, ואם מצאנו את האיזון העבייני בזהות חבר-הכנסת אנקוריון, רצוי
שיאמר במפורש כי למשרדים אלה ואלה תהיה אפשרות לשלוח נציגות לוועדה.
עשינו זאת בחקיקה אחרת ואני חושב שזה טוב בהחלט.

א. אנקוריון:

אם יש רצון להזכיר במפורש את המשרדים, מדוע
לא לעשות זאת?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אינני גורם שיטה זו בחוקים ודומני שחבר-הכנסת
אברטוב רמז כבר איזה דושם זה עושה כאשר
ראש הממשלה ממליצה על מינוי מישהו ושר המשפטים חייב לקבל את ההמלצה.
זה מאוד לא אלגנטי לומר שצד אחד שייכת הממשלה עם אחריות קולקטיבית
ומצד אחר לכתוב בחוק ששר אחד חייב לקבל דעת שר אחר.

י.ה. קלינגהופר:

אם איננו מפרשים על-פי המלצת מי יתמנו לפחות
חלק מהחברים, אין צורך בוועדת רישוי ואפשר
לומר ששר המשפטים או אדם שהשר הטמיכו לכך יהיה רשות הרישוי. הלא כאן
נותנים לשר המשפטים אפשרות לבחור ועדה כרצונו ואין צורך בוועדת רישוי
שתמנה על-ידי שר המשפטים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם השר ממנה שופט, האם השופט הוא עושה רצונו?

ג. האוזנר:

שר המשפטים במצב בלתי אפשרי. החוק צריך להחליט
בנדון.

יש טעם בהקמת ועדת הרישוי רק אם כובלים את
השר על-ידי סלקציה של אנשים אלה ואפשר ל-
אותו במינוי שופט ובמינוי שלושה חברים לפי הטלחה של
גורמים מסויימים. י.ה. קלינגהופר:
להגביל
גורמים מסויימים.
היו"ר י.ש. בן-טאיר:
נצביע הצבעה חוזרת בענין זה.

ה צ ב ע ה

הוחלט:
לקבל שתי נוסחאות:
(א) לבטל את ההחלטה הקודמת ולכתוב במפורש
בסעיף 2 כי שלושה חברים סבין שבעת חברי
ועדת הרישוי יתמנו לפי הטלחה ראש הממשלה,
שר הבטחון ושר המשטרה.
(ב) להשאיר בעינה את ההחלטה הקודמת, לפיה אין
להזכיר בסעיף במפורש את הקלצות השרים הנ"ל.
סעיף 3
אושר.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30.